

BESCHIKKING VAN HET HOF (Eerste kamer)

21 januari 1997 ^{*}

In zaak C-156/96 P,

C. Williams, gewezen ambtenaar van de Rekenkamer van de Europese Gemeenschappen, wonende te Luxemburg, vertegenwoordigd door E. Boigelot, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van L. Schiltz, advocaat aldaar, Rue du Fort Rheinsheim 2,

requirant,

betreffende hogere voorziening tegen het arrest van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen (Vijfde kamer) van 7 maart 1996 in zaak T-146/94 (Williams/Rekenkamer, JurAmbt. 1996, blz. II-329), en strekkende tot vernietiging van dat arrest,

andere partij bij de procedure:

Rekenkamer van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J.-M. Stenier, J. Inghelram en P. Giusta, leden van haar juridische dienst, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter zetel van de Rekenkamer, Rue Alcide de Gasperi 12, Kirchberg,

geeft

^{*} Procestaal: Frans.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: L. Sevón, kamerpresident, P. Jann (rapporteur) en M. Wathelet, rechters,

advocaat-generaal: A. La Pergola
griffier: R. Grass

de advocaat-generaal gehoord,
de navolgende

Beschikking

- 1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 7 mei 1996, heeft C. Williams (hierna: „requirant”) hogere voorziening ingesteld tegen het arrest van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen (Vijfde kamer) van 7 maart 1996 in zaak T-146/94 (Williams/Rekenkamer, JurAmbt. 1996, blz. II-329; hierna: „bestreden arrest”), waarbij het door hem ingestelde beroep tot nietigverklaring van het besluit van de Rekenkamer om hem met ingang van 24 juni 1993 tuchtrechtelijk te ontslaan zonder vermindering of intrekking van zijn recht op ouderdomspensioen, is verworpen.

- 2 Uit het bestreden arrest blijkt het volgende:

— Requirant werd in 1974 door de Controlecommissie, een voormalig financieel controleorgaan van de Raad van de Europese Gemeenschappen, in dienst

genomen als tijdelijk functionaris in de rang A 7; in 1976 werd hij aangesteld als ambtenaar met indeling in de rang A 7. In 1978 werd hij overgeplaatst naar de Rekenkamer, waar hij in 1984 werd aangesteld als hoofdadministrateur in de rang A 5 (r. o. 1).

- Bij arrest van 26 november 1991 (zaak T-146/89, Williams/Rekenkamer, Jurispr. 1991, blz. II-1293) verwierp het Gerecht het beroep dat requirant had ingesteld tegen het besluit van de Rekenkamer waarbij hem de tuchtmaatregel van opschorting van plaatsing in een hogere salaristrap was opgelegd. Dat besluit was genomen naar aanleiding van het feit dat requirant drie nota's had opgesteld en verspreid, die uitspraken bevatten die beledigend werden geacht voor de Rekenkamer en bepaalde van haar leden (r. o. 2).

- Op 27 maart 1992 verspreidde requirant in het kader van zijn kandidatuur voor het personeelscomité van de Rekenkamer in de lokalen van die instelling, onder meer in het restaurant en de cafetaria, twee geschriften met als titel „Going political (I) en (II)”. Bovendien stuurde hij kopieën van die geschriften aan niet tot de Rekenkamer behorende personen (r. o. 3).

- Op 24 juni 1993, na afloop van de tuchtprocedure, trof de secretaris-generaal van de Rekenkamer, in zijn hoedanigheid van tot aanstelling bevoegd gezag, jegens requirant een tuchtmaatregel, te weten, gelet op de ernst van de hem toe te rekenen vergrijpen en de verzwarende en verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen, tuchtrechtelijk ontslag met ingang van diezelfde datum en zonder vermindering of intrekking van zijn recht op ouderdomspensioen (r. o. 12).

- Ten aanzien van de feiten stelde het tot aanstelling bevoegd gezag in zijn besluit van 24 juni 1993 vast, dat requirant de auteur was van twee documenten met

beledigende, lasterlijke en de eer van de leden en van bepaalde personeelsleden van de Rekenkamer alsmede van de leden van andere instellingen krenkende uitspraken. Het merkte ook op, dat die documenten openbaar waren gemaakt, daar zij waren toegestuurd aan niet tot de Rekenkamer behorende personen en waren verspreid in de cafetaria en het restaurant van de Rekenkamer, waar personen van buiten de instelling er kennis van hadden kunnen nemen (r. o. 13).

- Wat de juridische beoordeling van deze feiten betreft, was het tot aanstelling bevoegd gezag de mening toegedaan, dat de door requirant verspreide geschriften niet alleen artikel 12, eerste alinea, van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen (hierna: „Statuut”) schonden, doordat zij afbreuk deden aan de waardigheid van diens ambt van hoofdadministrateur, maar ook artikel 21, eerste alinea, van het Statuut, omdat de uitspraken naar hun aard een schending opleverden van de loyaliteit waartoe iedere ambtenaar jegens zijn instelling en zijn meerderen is gehouden (r. o. 14).
- Op 23 september 1993 diende requirant bij het secretariaat-generaal van de Rekenkamer een klacht in tegen het besluit van 24 juni 1993. Dezelfde dag stelde hij een beroep in bij het Gerecht, waarbij hij onder meer nietigverklaring van dat besluit vorderde, alsmede herplaatsing in alle functies die hij op 24 juni 1993 vervulde. In beide gevallen voerde hij dezelfde middelen, grieven en argumenten aan (r. o. 16 en 17).
- Bij beschikking van 16 december 1993 verklaarde het Gerecht het beroep niet-ontvankelijk omdat het te vroeg was ingesteld (r. o. 21).
- Op 24 januari 1994 verklaarde de Rekenkamer de door requirant ingediende klacht niet-ontvankelijk en in elk geval ongegrond (r. o. 22).

- 3 Na de afwijzing van zijn bij het tot aanstelling bevoegd gezag ingediende klacht stelde requirant op 11 april 1994 bij het Gerecht opnieuw beroep in tegen het gewraakte besluit; bij afzonderlijke akte diende hij een verzoek om voorlopige maatregelen in, strekkende tot opschorting van de tenuitvoerlegging van dat besluit. Bij beschikking van 29 juni 1994 (zaak T-146/94 R, Williams/Rekenkamer, JurAmbt. 1994, blz. II-571) wees de president van het Gerecht dit verzoek af.
- 4 In zijn beroep stelde requirant schending van de artikelen 12, eerste alinea, en 21, eerste alinea, van het Statuut, alsmede schending van het evenredigheidsbeginsel en het ontbreken van een ter zake dienende motivering.
- 5 De Rekenkamer concludeerde tot verwerping van het beroep.

Het bestreden arrest

- 6 Bij het bestreden arrest heeft het Gerecht het beroep verworpen.
- 7 Met betrekking tot het middel inzake schending van artikel 12, eerste alinea, van het Statuut stelde het Gerecht in de eerste plaats vast, dat het aan requirant verweten gedrag inderdaad afbreuk deed aan de waardigheid van diens ambt. In rechts-overweging 67 van het bestreden arrest verklaart het namelijk:

„Naar het oordeel van het Gerecht bevatten de twee betrokken documenten verscheidene beledigende verklaringen en verklaringen die de eer van de leden van de

Rekenkamer, van de leden van andere instellingen en van de ambtenaren en andere personeelsleden van de Rekenkamer krenken. Het gaat hierbij in het bijzonder om de punten 1, 2 (tweede deel van de zin), 3, 4, 7 en 8 (tweede streepje) van het geschrift „Going political (I)“ en om de punten 2 en 4 c) van het geschrift „Going political (II)“. De betrokken documenten moeten derhalve worden aangemerkt als meningsuitingen die afbreuk doen aan de waardigheid van het ambt.”

- 8 In rechtsoverweging 69 van het bestreden arrest overweegt het Gerecht:

„Wat ten slotte verzoekers argument betreft, dat de geschriften niet lasterlijk kunnen worden geacht, daar de inhoud ervan in overeenstemming is met de werkelijkheid, brengt het Gerecht in herinnering, dat, zoals het reeds in zijn arrest van 26 november 1991 (Williams/Rekenkamer, reeds aangehaald, r. o. 80) heeft gepreciseerd, indien een ambtenaar van oordeel is, dat bepaalde maatregelen van een instelling in strijd zijn met de verdragsbepalingen, het hem vrijstaat alle rechtsmiddelen aan te wenden die te zijner beschikking staan, of passende acties te voeren, doch steeds met eerbiediging van de statutaire beginselen, dat wil zeggen door in woord en geschrift de terughoudendheid en gematigdheid in acht te nemen die van elke ambtenaar mag worden verlangd.”

- 9 Met betrekking tot het middel inzake schending van artikel 21, eerste alinea, van het Statuut verklaart het Gerecht in rechtsoverweging 98 van het bestreden arrest:

„In casu is het Gerecht de mening toegedaan, dat de in verzoekers twee geschriften voorkomende uitspraken, die als beledigend en lasterlijk zijn beschouwd (zie hier-vóór, r. o. 67), naar hun aard een ernstige schending opleveren van de op iedere

ambtenaar jegens zijn instelling en zijn meerderen rustende plicht tot loyaal gedrag en medewerking (zie arrest van het Gerecht van 26 november 1991, Williams/Rekenkamer, reeds aangehaald, r. o. 72). De in de omstreden pamfletten voorkomende beledigende en lasterlijke uitspraken van verzoeker hebben immers nageenough uitsluitend betrekking op de wijze waarop de Rekenkamer zich in het institutioneel bestel van de Gemeenschap kwijt van haar taak van controle van de rekeningen. De draagwijdte van de op verzoeker jegens zijn instelling en zijn meerderen rustende plicht tot loyaal gedrag en medewerking moet dus met name worden beoordeeld tegen de achtergrond van de omstandigheid dat hij als ambtenaar deelneemt aan de vervulling van de controletaak die is opgedragen aan de Rekenkamer, de instelling waarvoor hij werkzaam is.”

- 10 In rechtsoverweging 101 van het bestreden arrest vervolgt het Gerecht:

„Wat ten slotte verzoekers argument betreft, dat het tot aanstelling bevoegd gezag in het bestreden besluit het recht van de ambtenaar op vrije meningsuiting heeft miskend, behoeft slechts te worden opgemerkt, dat een dergelijk recht niet mag worden uitgeoefend bij wege van lasterlijke of beledigende verklaringen.”

- 11 Wat ten slotte het middel inzake schending van het evenredigheidsbeginsel en het ontbreken van een ter zake dienende motivering betreft, overweegt het Gerecht in het bijzonder in rechtsoverweging 117 van het bestreden arrest:

„Verzoekers tweede argument, dat uitspraken tijdens een verkiezingscampagne enige overdrijving kunnen bevatten, kan evenmin worden aanvaard. Het Gerecht heeft immers geoordeeld (zie hiervóór, r. o. 67), dat de betrokken documenten

beledigende en lasterlijke uitspraken bevatten, en dat zelfs in een verkiezingscampagne niets het gebruik van dergelijke taal rechtvaardigt. Ten overvloede zij erop gewezen, dat de in de omstreden pamfletten voorkomende beledigende en lasterlijke uitspraken van verzoeker nagenoeg uitsluitend betrekking hebben op de wijze waarop de Rekenkamer zich in het institutioneel bestel van de Gemeenschap kwijt van haar taak van controle van de rekeningen, en dat deze taak, die in de artikelen 188 A en 188 C EG-Verdrag is omschreven, hoe dan ook niet valt onder de bevoegdheden van het personeelscomité waarin verzoeker wenste te worden verkozen. De bevoegdheden van het personeelscomité, zoals die in artikel 9 van het Statuut zijn omschreven, betreffen immers uitsluitend de interne werking van een instelling en de deelneming aan het personeelsbeheer. Er bestond dus geen enkel verband tussen de functie van het orgaan waarin verzoeker wenste te worden verkozen, en de inhoud van zijn geschriften. Bijgevolg kan niet worden aangenomen, dat de in die pamfletten voorkomende verklaringen kunnen worden gerechtvaardigd door hun electorale context, daar zij geen enkel verband houden met de functies van het orgaan waarin verzoeker wenste te worden verkozen."

- 12 Ten aanzien van de verzwarende omstandigheid dat verzoeker zou hebben gerecediveerd, stelt het Gerecht in de rechtsoverwegingen 128 tot en met 133 van het bestreden arrest vast:

„128. Allereerst moet worden gepreciseerd, dat, zoals de Rekenkamer terecht heeft betoogd, deze verzwarende omstandigheid niet bestaat in het feit dat verzoeker ongepaste acties heeft gevoerd, maar in de omstandigheid dat hij heeft gerecediveerd, dat wil zeggen dat hij acties heeft gevoerd die vergelijkbaar zijn met die waarvoor hij in het verleden reeds tuchtmaatregelen had opgelopen. Het Hof heeft dienaangaande reeds geoordeeld, dat de administratie in weerwil van de ernst van de ten laste gelegde feiten, het recht heeft om slechts een lichte maatregel op te leggen, daarbij rekening houdend met omstandigheden die losstaan van de aangevoerde verwijten, zoals het ontbreken van enige tuchtmaatregel in het verleden (arrest Hof van 8 juli 1965, gevoegde zaken 27/64 en 30/64, Fonzi/Commissie van de EGKS, Jurispr. 1965, blz. 705, 732). Uit deze rechtspraak mag a contrario

worden afgeleid, dat het tot aanstelling bevoegd gezag het feit van reeds eerder een tuchtmaatregel te hebben opgelopen, als verzwarende omstandigheid in aanmerking kan nemen.

129. Blijkens het dossier had verzoeker reeds twee tuchtmaatregelen opgelopen voor feiten die vergelijkbaar zijn met de onderhavige. Bij besluit van 1 februari 1984 had het tot aanstelling bevoegd gezag van de Rekenkamer hem een waarschuwing gegeven voor een nota waarin de meest elementaire hoffelijkheid jegens een meerdere ontbrak, en bij besluit van 13 februari 1989 had het hem voor geschriften waarvan de bewoordingen als beledigend en lasterlijk voor de Rekenkamer, haar leden en haar personeelsleden werden beschouwd, de sanctie opgelegd van opschorting van plaatsing in een hogere salaristrap voor de periode van 13 februari 1989 tot 16 oktober 1995. Tegen dit laatste besluit heeft verzoeker bij het Gerecht een beroep ingesteld. Dat heeft geleid tot het arrest van 26 november 1991 (Williams/Rekenkamer, reeds aangehaald), waarbij de jegens verzoeker getroffen tuchtmaatregel volledig is bevestigd.

130. De omstandigheid dat de aan het onderhavige geschil ten grondslag liggende feiten zich hebben afgespeeld tijdens een verkiezingscampagne binnen de instelling, terwijl de feiten die verzoeker in de eerdere tuchtprocedures ten laste waren gelegd, zich in een ander kader hadden voorgedaan, kan het oordeel van het tot aanstelling bevoegd gezag, dat het hier om recidive gaat, niet ontkrachten.

131. Bovendien is geoordeeld, dat de nota's die ten grondslag lagen aan de tuchtmaatregel die het voorwerp is geweest van het arrest van 26 november 1991 (Williams/Rekenkamer, reeds aangehaald), en de pamfletten waarvoor verzoeker tuchtrechtelijk is ontslagen, beledigende en lasterlijke uitspraken bevatten voor de leden van de Rekenkamer.

132. Ten slotte heeft de tuchtraad in zijn advies van 10 juli 1992 geoordeeld, dat de omstandigheid van reeds eerder tuchtmaatregelen te hebben opgelopen voor geschriften die als onhoffelijk, leugenachtig en lasterlijk zijn aangemerkt, een verzwarende omstandigheid vormde.

133. Verweerster had derhalve het recht, de omstandigheid dat verzoeker reeds twee tuchtmaatregelen had opgelopen voor feiten die vergelijkbaar zijn met die van de onderhavige zaak, als verzwarende omstandigheid in aanmerking te nemen."

De hogere voorziening

- 13 Tot staving van zijn hogere voorziening voert requirant heel in het algemeen aan, dat de motivering van het bestreden arrest juridische en feitelijke onjuistheden bevat en bovendien kennelijk tegenstrijdig is. Met zijn enige concrete middel verwijt hij het Gerecht, dat het heeft aangenomen dat de in de betrokken geschriften opgenomen uitspraken lasterlijk waren, zonder dat het die uitspraken op hun waarheidsgehalte heeft getoetst.
- 14 Volgens requirant heeft het Gerecht het bestaan van laster dus niet aangetoond. Om de afwijzing van het middel inzake schending van het recht op vrije meningsuiting en het middel inzake het ontbreken van recidive te motiveren, zou het Gerecht zich echter herhaalde malen hebben gebaseerd op het lasterlijke karakter van het gedrag van requirant. Requirant verwijst in dit verband naar de rechtsoverwegingen 98, 101, 117, 129, 131 en 133 van het bestreden arrest, waarin het Gerecht zou hebben gesproken van het lasterlijke karakter van de betrokken verklaringen. In sommige van die rechtsoverwegingen zou het Gerecht zelfs hebben

verklaard, dat de uitlatingen van requirant in rechtsoverweging 67 van het bestreden arrest als beledigend en lasterlijk waren beschouwd, ofschoon in die rechtsoverweging nergens met zoveel woorden van laster wordt gesproken. Ten aanzien van het beledigende karakter van zijn uitlatingen stelt requirant, dat het Gerecht de feiten onjuist heeft beoordeeld.

Beoordeling door het Hof

- 15 Wanneer de hogere voorziening kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond is, kan het Hof deze volgens artikel 119 van het Reglement voor de procesvoering op ieder moment bij met redenen omklede beschikking afwijzen, zonder de mondelinge behandeling te openen.
- 16 Vaststaat, dat het Gerecht in de rechtsoverwegingen 64 tot en met 72 van het bestreden arrest heeft onderzocht, of het gedrag van requirant afbreuk had gedaan aan de waardigheid van diens ambt.
- 17 In rechtsoverweging 66 van het bestreden arrest overweegt het Gerecht, dat beledigende uitspraken op zich afbreuk doen aan de waardigheid van het ambt. In rechtsoverweging 67 verwijst het naar bepaalde van de door requirant in zijn geschriften gedane uitlatingen, die naar zijn oordeel beledigend zijn en de eer van de leden van zowel de Rekenkamer als andere instellingen krenken.
- 18 Requirant betoogt in dit verband, dat het Gerecht, door zijn uitspraken beledigend te achten, de feiten onjuist heeft beoordeeld.

- 19 Volgens artikel 51 van 's Hofs Statuut-EG kan hogere voorziening bij het Hof alleen rechtsvragen betreffen, zodat iedere beoordeling van de feiten is uitgesloten. Voor zover requirant de feitelijke vaststellingen van het Gerecht ter discussie wil stellen, is zijn betoog dus kennelijk niet-ontvankelijk.
- 20 Vastgesteld moet worden, dat requirant geen enkel concreet argument heeft aangevoerd om aan te tonen, dat het Gerecht het recht heeft geschonden door te oordelen, dat beledigende uitlatingen afbreuk konden doen aan de waardigheid van zijn ambt.
- 21 Ten aanzien van het verwijt, dat het Gerecht de uitlatingen van requirant ten onrechte als lasterlijk zou hebben aangemerkt, zonder ze op hun waarheidsgehalte te toetsen, moet worden opgemerkt, dat het Gerecht bij zijn beoordeling, of het besluit van het tot aanstelling bevoegd gezag in overeenstemming was met het bepaalde in artikel 12, eerste alinea, van het Statuut, niet behoefde te onderzoeken, of het gedrag van requirant was te beschouwen als laster in de betekenis die dit begrip in het strafrecht zou kunnen hebben. Om die uitlatingen aan te merken als zijnde in strijd met de waardigheid van het ambt van requirant, behoefde het Gerecht enkel te onderzoeken, of zij ernstige beledigingen inhielden, waardoor de eer van degenen waarop zij betrekking hadden, werd gekrenkt. Om vast te stellen, dat het gedrag van requirant in strijd was met het bepaalde in artikel 12, eerste alinea, van het Statuut, diende het Gerecht bovendien te onderzoeken, of de betrokken meningsuitingen een openbaar karakter hadden, wat het in de rechts-overwegingen 79 tot en met 83 van het bestreden arrest heeft gedaan.
- 22 Hieruit volgt, dat het Gerecht de term „lasterlijk” heeft gebruikt voor zwaar beledigende en de eer van bepaalde personen krenkende uitlatingen, die zowel binnen als buiten de instelling openbaar waren gemaakt. In de context van een tucht-procedure kan deze beoordeling niet worden aangevochten.

- 23 Het door requirant aangevoerde argument, dat zijn gedrag niet lasterlijk kon worden geacht, is derhalve in de rechtsoverwegingen 67 en 69 van het bestreden arrest rechtens genoegzaam weerlegd.
- 24 Requirant verwijt het Gerecht tot slot, dat de motivering van het bestreden arrest in zoverre incoherent is, dat het Gerecht onder verwijzing naar rechtsoverweging 67 van zijn arrest herhaaldelijk van de als lasterlijk beschouwde uitlatingen van requirant spreekt, terwijl in genoemde rechtsoverweging het woord laster helemaal niet voorkomt.
- 25 Dienaangaande kan worden volstaan met op te merken, dat, zoals in rechtsoverweging 22 van de onderhavige beschikking reeds is aangegeven, het Gerecht bij zijn beoordeling van de wettigheid van een tuchtprocedure niet behoefde vast te stellen, dat de uitlatingen waren te beschouwen als „laster” in de betekenis die dit begrip gewoonlijk in het strafrecht van bepaalde Lid-Staten heeft, daar het zwaar beledigende karakter van die uitlatingen volstond om de door hem gekozen juridische kwalificatie te rechtvaardigen. Uit de herhaalde verwijzing naar rechtsoverweging 67 van het bestreden arrest blijkt bovendien, dat het Gerecht de term laster heeft gebezigd voor uitlatingen waardoor iemands eer wordt gekrenkt. Op deze woordkeuze valt niets aan te merken.
- 26 Derhalve is requirant, zoals reeds te kennen is gegeven, niet met succes opgekomen tegen de kwalificatie van zijn beledigende en lasterlijke — in de betekenis waarin het Gerecht deze term gebruikt — uitlatingen als zijnde in strijd met de waardigheid van zijn ambt. De consequenties die het Gerecht aan deze kwalificatie heeft verbonden in de rechtsoverwegingen 98, 101, 117, 129, 131 en 133 van het bestreden arrest, namelijk dat de uitlatingen een ernstige schending van de loyaliteitsplicht opleverden, dat zij niet konden worden gerechtvaardigd met een beroep op het recht van vrije meningsuiting, dat ook in een verkiezingscampagne niets het gebruik van dergelijke taal rechtvaardigde en dat de omstandigheid dat requirant

reeds twee tuchtmaatregelen had opgelopen voor vergelijkbare feiten, als verzwarende omstandigheid kon worden beschouwd, blijven bijgevolg onverminderd in stand.

- 27 Mitsdien moet de hogere voorziening als kennelijk ongegrond worden afgewezen.

Kosten

- 28 Volgens artikel 69, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering wordt de in het ongelijk gestelde partij in de kosten verwezen, voor zover dit is gevorderd. Luidens artikel 70 van dit Reglement blijven in gedingen tussen de Gemeenschappen en hun personeelsleden de kosten door de instellingen gemaakt, te hunnen laste. Ingevolge artikel 122 van het Reglement is artikel 70 evenwel niet van toepassing in geval van hogere voorziening, door een ambtenaar of ander personeelslid van een instelling ingesteld tegen deze laatste. Aangezien requirant in het ongelijk is gesteld, dient hij derhalve in de kosten te worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer)

beschikt:

- 1) De hogere voorziening wordt afgewezen.
- 2) Requirant wordt in de kosten verwezen.

Luxemburg, 21 januari 1997.

De griffier

De president van de Eerste kamer

R. Grass

L. Sevón